

Tē 7 khò Tuā-khenn-bué Tann-p̄ng-tànn

1. khò-bûn

Tuā-khenn-bué, sī lán Tuā-bák-kàng(西拉雅語 Tavocan) kóo-tō iân-lōo siōng-tuā ê tsng-thâu. Tī tsit ê sóo-tsāi, ū tsit-hāng tin-kuì ê bûn-huà tsu-sán~ “Tann-p̄ng-tànn”. 2016 nî 9--guéh hōo lán Tâi-lâm tshī-tsing-hú jîn-tsing, ting-lók kong-kò, tsiann-tsò tshī-ting bîn-siòk.

Tuā-khenn Sîng-bó-kiong, sī tsng-thâu ê sîn-gióng tiong-sim, mā sī pó-tsûn tsia-ê tiōng-iàu bîn-siòk ê bîn-kan thuân-thé.

Thuân-suat pah guā tang tsing, un-ik liū-hing, sì-kè sún-hāi giâm-tiōng sit-lòh tsin tsē lāng. Sian-bîn uī-tiòh tē-hng ping-an, tō tshiann Sîng-bó-kiong ê Má-tsóo-niū-niū tī Guân-siau-tseh tsit-kang tshut-sûn, siau-tsai-kái-eh kî-kiū sù-hok kap kiāt-siōng ping-an.

In-uī tsng-siā huân-uī tsin khuah, jîn-kháu khiā-ke tuā kah tsin sì-suann, khâm-ting, suann-kok lōo phainn-kiann, su-iàu lô-tōng kui-kang, sóo-í tsāi-tē-lāng/tsū-bîn tsiok kám-sim, lóng tsū-tōng **lā-tiann tsú-tsiáh**, khuân tshenn-tshau ê hó liāu-lí, tsit-hāng-tsit-hāng khng tī tik-nâ lāi-té, iōng pún-tann tann lâi biō-tiann, pāi kui-toh hōo lāu-jiāt-sī lâi tàu-kha-tshiú ê tîn-thâu 、 kiō-pan 、 sîn-tsiōng tsò-hué tsiáh-tàu kap tsiáh-àm.

Uī-tiòh beh hōo tàk-ke lóng ē-tàng **tsiáh-pá koh tsiáh-khá**, muí tsit kháu-tsàu lóng hē-kang-hu, koh bô sioh tâng-pún, iōng-sim tsún-pī. Tsia-ê hó-tsiáh-mih lāi-té it-puann sī tsú kiâm-png tsò tsiànn-tng, phuè-liāu lām tsáu-suann-ke 、 jiû-hî kah tē-hng bing-sán~tik-sún, khî-bī tsin-tsiànn tsán. Mā in-uī án-ne, tsit-ê tshiong-buán kám-un kah jîn-tsing-bī ê bîn-siòk uáh-tâng, tō hong hō-tsò "Tann-png-tann". Mā ū lāng kā hō-tsò "kiâm-png". Tū-liáu tsú-sit í-guā, bí-hún-tshá 、 iû-png 、 bah-tsàng 、 tik-sún-pai-kut-thng 、 tshai-thau-pai-kut-thng 、 iōnn-bah-lōo 、 hang ti-pai 、 lóo-mī-kenn..., tshai-sik tsin-tsē, pai kah muá-muá-sī. Līng-guā, tinn-thng lik-tāu-thng 、 tsí-á 、 sian-tsháu-ping, mā tshuân kah tsin tsiâu-tsng, tián-hiān sīng-ì tsáp-tsiok.

Tsit-ê bîn-siòk uáh-tâng, ū pau-hâm kám-un 、 hiáp-lik 、 hong-hiān kap tuì tsng-siā jîn-tōng tng-tng tiōng-iàu ê ì-gī. Tse tō-sī lán bûn-huà ê kin-guân, tàk-ke tiòh lâi iàu-ì 、 tsham-ú 、 tin-sioh kap pó-tsûn. Lán ê bîn-siòk bûn-huà tsiah ē thuân-sīng kàu kú-kú-tng-tng.

2. Gí-sû

2-2	Sin sū	Kái-sueh
1	bûn-huà tsu-sán	Ū tsāi-tē hong-keh kap king-tsè kè-tàt ê tsu-sán.
2	Tshī-tīng bîn-siók	Tshī tsing-hú jīn-tīng ê bîn-kan hông-siók.
3	un-ik liū-hīng	Thuân-jiám pēnn uè-lâi uè-khì.
4	tshut-sûn	Kóo-tsá kuann-guân tshut-lâi sûn-sī. Sîn-bīng hóng tsit-khuán hong-sik pó-hōo tsng-siā.
5	sì-suànn	Bô tsíp-tiong, tuà kah suànn-suànn.
6	lā-tiánn tsú-tsiáh	Iōng tuā-tsàu tuā-tiánn tuā-tshut-tshiú tsú tsiáh-mih.
7	kiō-pan	Kng kiō--ê hit-phâng-lâng.
8	tsiáh-khá	Tsiáh hó tsiáh--ê, tiōng khi-bī--ê.
9	kháu-tsàu	Ke-kháu, ka-tīng.
10	bô sioh tâng-pún	Tsiok kam khai.
11	jīn-tōng	Uì sim-lāi jīn-tīng.
12	iàu-ì	Tuì tãi-tsì tiōng-sī 、 iàu-kín, khng tī sim-lāi.

3. Lán lâi liān kang-hu

3.1-1 Guá ē-hiáu siá té-kù

kù1. lā-tiánn tsú-tsiáh

kù2. tsiáh-pá koh tsiáh-khá

3.1-2 Guá ē-hiáu uē

Tshiánn kin-kì té-kù uē tōo

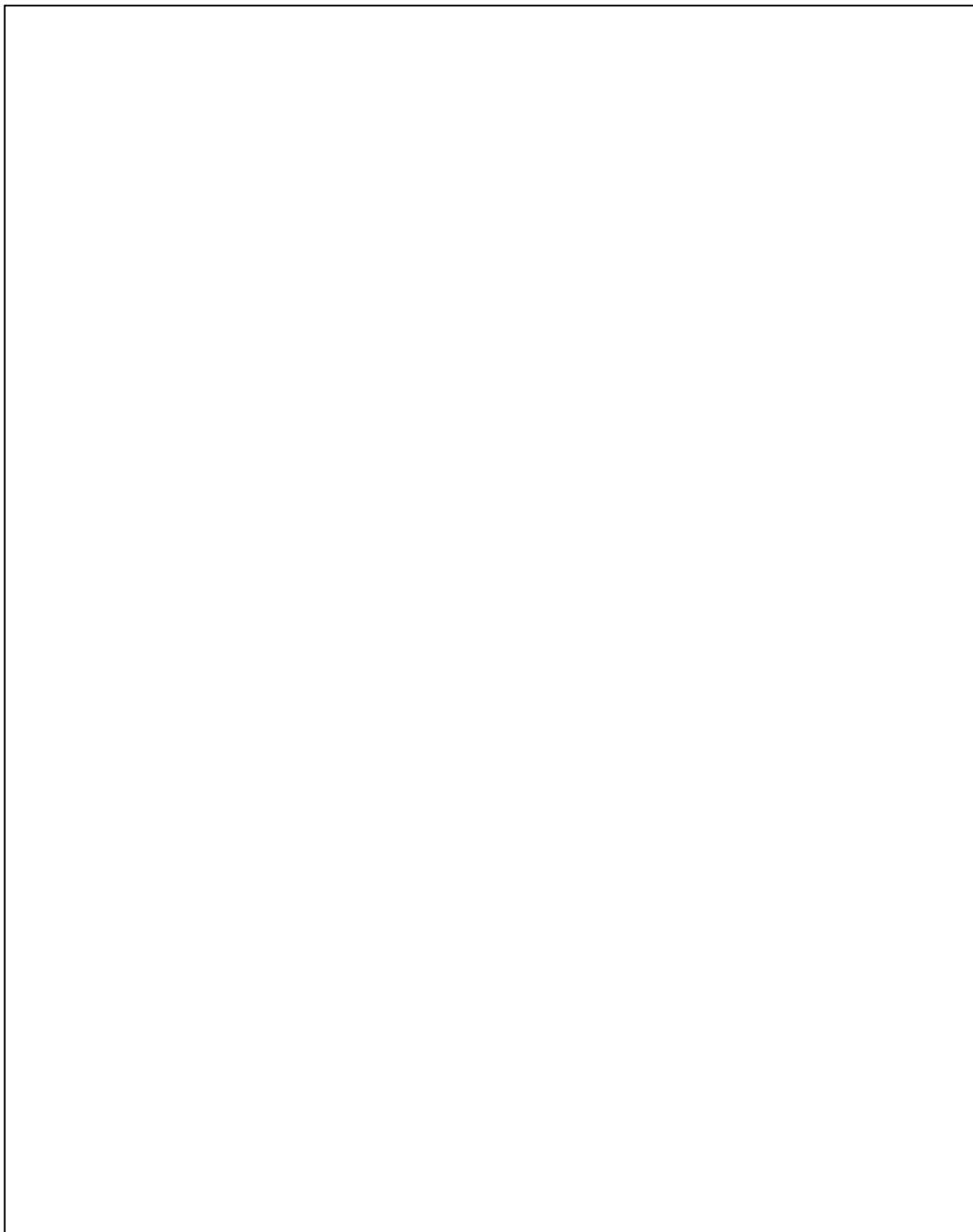
3-1.3 Guá ē-hiáu kóng

Tshiánn kin-kì uē tōo kóng khuànn-māi.

3-2 Guá ē-hiáu su-khó

Tuì Tann-p̄ng-tànn bîn-siòk ê khuànn-huat.

3-3 Guá ē-hiáu siá-tsok : Siá lí sóo liáu-kái ê bîn-siòk

4.liân-sióng

Tann-bí khenn

“Tann-bí khenn” tsit-má kái-miâ hō tsò “Thô-bí-khenn”, sī Lâm-tâu-kuān Poo-lí-tìn ê tsit-ê thuân-thóng tē-miâ, huān-uī tãi-khài-á sī Thô-bí-lí kap sîng-kong-lí tsit khoò-lê-á. Tē it pái lâi tsia ê lâng, khuānn tsit-ê tē-miâ ū thô-á koh ū bí, khó-lîng ē liân-sióng kóng tsia ū tsîng tsiānn-tsē tiū-á koh ū kui phiàn ê thô-á hng, ing-kai sī hù-jū koh suí ê sóo-tsāi, bē khi tsù-ì tsia ū tsit-tuānn sian-bîn uī kiánn-sun phah-piānn , lâu-hueh lâu-kuānn ê kòo-sū.

Tsá-kî kau-thong bô lī-piān ê sī-tāi, Poo-lí sing-sán ê bí lóng ài iōng lâng-kang tann. Bē bí ê lâng tō ài ka-tī iah-sī tshiānn kang sin-sin-khóo-khóo kā bí tann khi kàu Hī-tī tē-khu bē. “Tann-bí khenn” tsit-ê sóo tsāi ū tsit-tiâu khe lâu--kuè, tann bí ê lâng ē tiām tsia hioh-khùn 、 sé-bîn 、 lim-tsuí. Sáo-í tsit-ê sóo tsāi hông hō-tsò “Tann-bí khenn”. Tann-bí-khe ê miâ tō-sī án-ne lâi--ê. Hù-kîn ê suann-thâu mā hông kiò tsò “Tann-bí-khenn-suann”. Iōng tann bí tsò miâ mā tsiānn sít-tsāi.

In uī tann-bí iōng Huâ-gí siá sī 『挑米』, tong-tē-lâng ê kháu-gí sī “Tann bí”, 『挑米』 iōng Tâi-gí liām sī “thio-bí”, í-king tsáu tsing--ah. M̄-koh jī-bîn ê ì-sù iáu sng ū hah. M̄ tsai siánn-mih sī-tsūn khí, 『挑米』 hông kái tsò 『桃米』, siann-im hām ì-sù lóng kap guān-tsá bô kâng, sian-bîn ê kha-jiah tsū-án-ne hông sé bô--khi, kap lik-sú liân-kiat ê kám-tsîng tsū-jîan tuè leh thau pòh--khi, í-āu tō ài ū sim ê lâng tsiah ē tik-piát thiann lâng kái-sueh iah-sī tshâ tsu-liāu, tsiah ē tsai-iánn tsit-tuānn lik-sú. Án-ne beh án-tsuánn thuân-sîng Tâi-uân ê bûn-huà, kám-liām sian-bîn ê hueh-kuānn leh ?